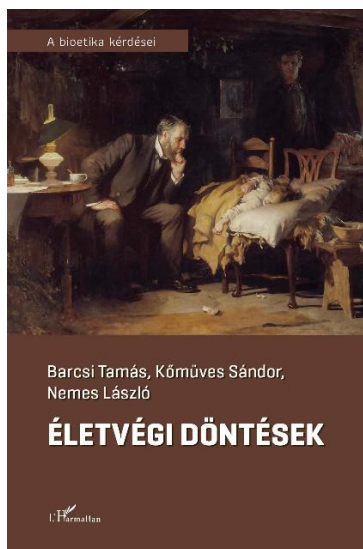

BARCSI TAMÁS – KÖMÜVES SÁNDOR – NEMES LÁSZLÓ

Életvégi döntések

L'Harmattan Kiadó, 2024.

150 oldal

Három filozófus, bioetikus, egyetemi oktató három különböző egyetemről – pécsi, debreceni, budapesti – a szerzője az *Életvégi döntések* című könyvnek. Miért fontos megemlíteni, hogy egyetemi oktatók? Azért, mert nap mint nap feladatuk a leendő orvosoknak közérthetően, figyelem-felkeltően elmagyarázni olyan kérdéseket, amelyek majd a későbbi orvosi gyakorlatuk során nap mint nap felmerülnek. Ilyen fontos kérdések: mit tehetünk az élet végén? Hozhatunk-e döntéseket a betegeinkről vagy van-e lehetőségük nekik dönteni a saját sorsukról? Esetleg közösen hozunk döntéseket? És egyáltalán: hogy állunk a halállal szemben?

Az életvégi döntések Karsai Dániel küzdelme kapcsán az elmúlt két évben fókuszba kerültek, hiszen lett „arca” a jó halálért való küzdelemnek. Egyre több film, könyv jelenik meg, illetve viták szerveződnek a témában. Ugyanakkor még mindig nagy a tudatlanság, értetlenség, sok a tévhit. Ennek egyik oka a hárítás. Sokan felszínes vagy átpolitizált ismeretek alapján mondanak olyan válaszokat, amelyek erősítik az életvégi- illetve a halál-tabukat.

Ez a könyv tisztáz alapvető definíciókat illetve a hozzájuk tartozó szélesebb körű, a legújabb szakirodalom és kutatócsoportok által prezentált ismereteket is mint az emberi méltóság, a szenvedés, az eutanázia, a hospice, az életmentő és életfenntartó kezelések visszautasítása vagy a terminális szedálás. Mindezek az életvégi döntések fontos lehetőségei. Ugyanakkor olyan tudományos „csemegékre” is rábukkanhatunk a kötetben, amelyek igazi kihívások vagy akár egy *Halál Kávéház* vitára invitáló felvetései is lehetnek. Összefügg-e a jó

élet a jó halállal? A jó halál egyenlő-e a jó haldoklással? Lehet-e értelmet vagy „élményértékeket” találni az élet utolsó időszakában? Létezik-e valóban befolyásmentes, objektív, szabad döntés? A szempontokat mérlegelve például fontos elemként merül fel a beteg társadalmi helyzete: *„Sarkosan fogalmazva: egy úgynevezett „elfekvőben” elhelyezett, kiszolgáltatott beteg könnyebben mond le az életéről, mint egy olyan személy, aki képes önmaga számára magas szintű orvosi ellátást, komfortos elhelyezést és megfelelő ápolást biztosítani.”* (73-74.o.)

Az egyik legizgalmasabb a recenzens számára az életvégi erények számbavétele, amelynek részletesebb változata a Kharónban¹ is olvasható a fejezet szerzőjétől. Az erényetika általában az orvosokra, egészségügyi dolgozókra vonatkozik (83.o.), de létezik-e a betegek erénye is? Ez már Polcz Alaine² illetve Mújdricza Ferenc izgalmas írásaiban³ is felmerült: elvárunk-e valamilyen magatartást, és ha igen, akkor mit várunk el az élete végén levő páciens-től. A halál tabutlanításának lehet eleme a beteg példaértékű viselkedése, iránymutató türelme, méltósága és még sok hagyományos erény, amelyről manapság kevés szó esik. Igen, mindez része lehet a modern Ars moriendi-nek, de tanítani és tanulni kell, mert elszoktunk ezek gyakorlásától... Sajátos „oktatás” a narratív medicina alkalmazása, amikor *„beteg, betegségekkel küszködő, életük végével szembesülő emberek számolnak be a sajátos tapasztalataikról, gondolataikról, az értelem keresésében tett erőfeszítéseikről... A betegségnarratívák példaértékű erényeket is bemutatnak, ezeken keresztül válhatnak szerzőik erkölcsi elismerésünk, csodálatunk tárgyává, alakíthatják saját jellemünket.”* (93.o.)

Miért függ össze a haldokló beteg erényes búcsúja az életvégi döntésekkel? Ez is egy választás: mit hagyok örökül a körülöttünk levőknek. Az életvégi döntések ugyanis nem csak orvosi, hanem általános emberi kérdések. Mindannyian meghalunk és mindannyian szembekerülünk azzal, hogy akarunk-e dönteni a saját sorsunkról és ha igen, milyen módon búcsúzunk el vagy hagyjuk, hogy akárhogyan történjen meg velünk a vég.

Dr. Hegedűs Katalin PhD

habil. egyetemi docens

Semmelweis Egyetem, Általános Orvosudományi Kar

Magatartástudományi Intézet

---

¹ Nemes L.: „Türelemmel viselt hosszú betegség” – Erények az élet végén. Kharón, 2020. 24(2): 30-47.

² Polcz Alaine: A halál iskolája. Megvető Kiadó, 1989.

³ Mújdricza F. A halál „helye” a családban – A haldoklás mint szerep. Lege Artis Medicinae, 28(4-5.):187-196.